

Erkek Üniversite Öğrencilerinin Kadın Algıları ve Namusa İlişkin Tutumları

Women Perceptions and Attitudes Towards Honor of Male University Students

¹Merve ÇAYLAN ÇAĞLAYAN^a, ²Serap TOPATAN^b

^aRize Devlet Hastanesi, Genel Cerrahi Kliniği, Rize TÜRKİYE

^bSamsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Samsun, TÜRKİYE

ÖZET Amaç: Bu araştırma, erkek üniversite öğrencilerinin "kadın ve namus algısını" belirlemek amacıyla yapılmıştır. **Gereç ve Yöntemler:** Araştırma, 01.11.2017-15.04.2018 tarihleri arasında, lisans düzeyinde öğrenim gören 577 erkek öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan "Sosyodemografik ve Kadın Algısına İlişkin Soru Formu" ve "Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. **Bulgular:** Öğrencilerin Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği toplam puan ortalamaları 88,84±17,64, Geleneksel Namus Anlayışı alt boyut puan ortalamaları 30,56±8,26, Eşitlikçi Yaklaşım alt boyut puan ortalamaları 45,52±6,91 ve Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı alt boyut puan ortalamaları 12,76±5,56 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği puanı ortanca değerinin yaşadıkları yer, anne-babanın eğitim düzeyi, annenin çalışma durumu ve kadın algılarına ilişkin görüşlerine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). **Sonuç:** Sonuçlar, öğrencilerin "genel ölçek", Geleneksel Namus Anlayışı ve Eşitlikçi Yaklaşım alt boyutlarında eşitlikçi tutuma sahip olduklarını, ancak "evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı" alt boyutunda geleneksel tutum sergilediklerini göstermiştir. Öğrencilerin yaşadıkları yer, anne-baba eğitim düzeyi, annenin çalışma durumu, kardeş varlığı ve kadın algısına ilişkin görüşlerinin kadına ilişkin namus anlayışı tutumlarını etkileyen faktörler olduğu saptanmıştır.

ABSTRACT Objective: This study was performed in order to determine the perceptions of male university students regarding "women and honor". **Material and Methods:** This study was conducted between November 1st 2017 and April 15th 2018 with 577 male undergraduate students studying at the university. Study data was collected using a Question Form for Women Perception and Socio-Demographic prepared by the researcher in accordance with the literature and the "Female Related Honor Perception Attitudes Scale". **Results:** The mean Female Related Honor Perception Attitudes Scale total score of the students was 88.84±17.64, their mean Traditional Perception of Honor sub-dimension score was 30.56±8.26, their Egalitarian Approach sub-dimension mean score was 45.52±6.91, and their Premarital Sexuality/Honor Perception sub-dimension mean score was 12.76±5.56. Statistically significant differences in the Female Related Honor Perception Attitudes Scale score median values of the students were found according to the variables of place of residence, maternal-paternal education levels, maternal employment status and opinions of about their women perception ($p<0.05$). **Conclusion:** Results showed that, students had egalitarian attitude toward "general scale", sub-dimensions of traditional honor concept and egalitarian attitude, however they had traditional attitude toward sub-dimensions of "premarital sex/honor concept". The factors that affected the attitudes of the students most were found to be place of residence, the education levels of their parents, maternal employment status, brother/sister existence and opinions of about their women perception.

Anahtar Kelimeler: Kadın; namus; erkek, öğrenciler

Keywords: Woman; honor; male, students

Kadın ve erkek algısı, toplumun zaman içerisinde bireye, erkek ya da kadın olmaya ilişkin beklentileri, normları ve ilişkileri öğretmesi sonucu oluşmaktadır. Bu doğrultuda toplum erkeğe; baskın, girişken, karar verme gücü olan, statüsü yüksek ve liderlik gibi ön

planda olan rolleri yüklerken, kadına; bakım ve yetiştirme rolü ile "üreme rolünü" yüklemiştir.¹⁻³ Bu algılar, erkeklere toplum tarafından sosyal, ekonomik ve siyasi alanlarda daha aktif rol almalarına olanak sağlarken, kadınları ev içinde ya da hizmet sektöründe yer

Correspondence: Serap TOPATAN

Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Samsun, TÜRKİYE/TURKEY

E-mail: s.topatan@gmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History.

Received: 28 Jul 2019

Received in revised form: 14 Oct 2019

Accepted: 15 Oct 2019

Available online: 06 Nov 2019

2146-8982 / Copyright © 2020 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

almaları konusunda yönlendirmiştir.²⁻⁴ Edilgen bir yaşam içinde var olan kadın ise eğitimden ve ekonomik kaynaklardan eşit faydalanamamakta, siyasette, karar alma mekanizmalarında ve çalışma yaşamında etkin görevler alamamakta dolayısıyla hak ettiği toplumsal statüyü elde edememektedir.⁵⁻⁷ Bu durum, erkeğe, kadının davranışlarını kontrol etme hakkını da vermekte ve kadın ve namus algısı birbiriyle eş tutularak, kadınlar, “aile namusunun” korunması gerekçesi ile erkekler tarafından sürekli izlenmektedirler.^{8,9} Oysaki tüm kültürlerde namus; erdemli davranış, iyi ahlaki karakter, dürüstlük ve fedakârlık olarak tanımlanmakta ve bu ideal tanım, kadınlar kadar erkekler için de geçerli kabul edilmektedir.^{10,11} Ancak günümüzde erkek açısından namus, “dürüst ve güvenilir olmak” olarak algılanırken, kadın için çoğu zaman “cinsel saflığı” ifade etmektedir.¹² Çünkü ilk cinsel ilişki ile beraber erkek, kadına sahip olduğuna, kadın üzerinde egemenlik kurduğuna ve artık kendi namusu sayıldığına inanır.¹³ Ayrıca kadının namuslu olarak kabul edilebilmesi için; ilişkide sorun çıkarmaması, sorgulamaması, yabancı erkeklerle görüşmemesi, flört etmemesi, giyimine dikkat etmesi, çok sesli gülmemesi, eşinin, abisinin ya da babasının sözünden çıkmaması gerekir. Kadının bu durumun aksi davranışları, cinsel içerikli olarak algılanabilir; psikolojik, cinsel ve fiziksel şiddet yaşamasına hatta hayatını kaybetmesine neden olabilir.^{2,14} Yine, geleneksel namus kültüründe, kadın erkek arasındaki ilişkinin bitmesi demek, erkeğin kadın üzerindeki baskısının ve şiddetin bitmesi anlamına da gelmemekte, erkek, ayrıldığı eşi ile namus ilişkisini devam ettirmekte hatta kadının bedeni üzerinde hâlâ hak sahibi olduğunu düşünebilmektedir.¹⁵ Aralarında ülkemizin de bulunduğu birçok ülkede, 2017 yılında 87 bin kadın cinayeti işlenmiş ve bu cinayetlerin büyük bir bölümünün faillerinin kadının yakınındaki erkekler olduğu belirtilmiştir.¹⁶ Ulusal boyuttaki verilere göre 2017 yılında işlenen 409 kadın cinayetinin failinin %62 oranında eş, erkek arkadaş ya da eski eş, eski erkek arkadaş olduğu belirlenmiştir. Ayrıca raporda, öldürülen kadınların en fazla 15-18 ile 19-28 yaş aralığında ve faillerinin de yine benzer yaşlardaki genç erkekler olduğu belirtilmiştir.¹⁷ Dünya Sağlık Örgütü de kadına yönelik şiddetin önlenmesinde, erkeklerin sürecin bir parçası olmasını önemle vurgulamıştır.^{17,18} Ancak ülkemizde ve dünyanın bir-

çok bölgesinde erkeklerin, cinsiyet eşitsizliği, kadına yönelik şiddet ve namus cinayetlerine karşı verilen mücadelelere katılımları birtakım engeller nedeni ile sağlanamamıştır.¹⁸⁻²¹ Bu engeller, erkeklerin ayrıcalıklarını kaybetme ve güçlerinin zedeleneceği korkusu, çoğunun duygusal ve duyarlı kişilik özelliklerini erkeğin tehdidi olarak algılaması, kadına şiddeti önlemeye yönelik çalışan grubun büyük bölümünün kadın olması ve erkekleri bu çalışmalara nasıl dâhil edeceklerini bilmemeleri şeklinde sıralanabilir.¹⁸⁻²⁰ Genç erkeklerin kadın algısı, namus ve cinsiyet ayrımcılığına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi ile elde edilecek veriler, kadın statüsünün yükseltilmesinde her alanda kullanılabileceği gibi, toplum sağlığının ve ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile yakın ilişkisi olan kadın sağlığının yükseltilmesinde de sağlık personeline rehberlik edecek bir yol haritası niteliği taşımaktadır. Özellikle hemşireler, kadın sağlığını korumak, yükseltmek ve hastalıkları önlemek için hem bakım verici hem de toplumun ihtiyaçları doğrultusunda eğitim ve danışmanlık görevleri ile bireylerin ve ailelerin eşitlikçi bakış açısı kazanmalarında kritik bir öneme sahiptir.²²⁻²⁴ Ancak hemşirelerin bireylere uygun yaklaşımda bulunabilmesi için hizmet sunduğu kadınların yanı sıra erkekleri de sosyokültürel açıdan iyi tanımları gerekmektedir. Bu doğrultuda araştırmamız, başta hemşireler ve sağlık çalışanları olmak üzere tüm kurum yetkililerine ve topluma ışık tutacağı düşüncesi ile üniversite öğrenimi gören erkek öğrencilerin “kadın algısını ve namusa ilişkin tutumlarını” belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Soruları

Bu çalışmada aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranmıştır.

1. Öğrencilerin kadın algılarına ilişkin görüşleri nasıldır?
2. Öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı tutumları nasıldır?
3. Öğrencilerin kadın algılarına ilişkin görüşleri kadına ilişkin namus anlayışı tutumlarını etkilemekte midir?
4. Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri kadına ilişkin namus anlayışı tutumlarını etkilemekte midir?

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN ŞEKLİ

Araştırmanın deseni tanımlayıcı nitelikte planlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Bu araştırmanın evrenini 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılında ilgili üniversitenin öğrenci işleri daire başkanlığının istatistiklerine göre lisans bölümlerinde okuyan toplam 14.306 erkek öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın örneklem sayısı, 14.306 erkek öğrenci üzerinden yapılan güç analizi sonucunda %95 güven aralığı ve %4 kabul edilebilir hata payı ile toplam 576 olarak belirlenmiş, araştırma, 577 öğrenciye ulaşılarak tamamlanmıştır. Evrenin içinden belirlenen örneklem sayısına ulaşmak için evrendeki alt grupların/tabakaların evrendeki ağırlıkları oranında örnekleme temsil edilmelerini amaçlayan tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmış, örnekleme alınacak öğrenciler, saptanan alt tabakalardan gelişigüzel örnekleme yöntemi ile seçilmiştir.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda geliştirilen Sosyodemografik ve Kadın Algısı Soru Formu ile Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği (KİNATÖ) kullanılarak toplanmıştır.

SOSYODEMOGRAFIK VE KADIN ALGISI SORU FORMU

Araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda geliştirilen Sosyodemografik ve Kadın Algısı Soru Formu, öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini ve kadın algısına ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik toplam 15 sorudan oluşmaktadır.^{14,25-28} Soru Formu'nun kadın algısı ile ilgili bölümünde; toplumsal yaşamda kadın statüsünün belirleyicileri, kadına yönelik şiddet, kadın hakları, kadın sorunları ve çözüm önerilerine yönelik ifadeler yer almaktadır. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerden bu ifadelere "Katılıyorum", "Kısmen katılıyorum" ve "Katılmıyorum" seçeneklerinden kendilerine en uygun olanı işaretlemeleri istenmiştir. Öğrencilerin kadın algısı ile ilgili görüşleri frekans dağılımları şeklinde sunulmuştur.

KADINA İLİŞKİN NAMUS ANLAYIŞI TUTUM ÖLÇEĞİ

KİNATÖ, Gürsoy tarafından 18-24 yaş grubu gençlerin kadına ilişkin "namus" ile ilgili tutumlarını ölçmek için geliştirilmiştir.²⁹ KİNATÖ, beş dereceli Likert tipi ("Tamamen Katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Hiç Katılmıyorum" ve "Katılmıyorum") ve 25 maddeden oluşan bir ölçektir. Ölçeğin birinci boyutu Geleneksel Namus Anlayışı ile ilgili sorulardan (3, 8, 10, 12, 14, 17, 19, 23, 25 no.lu maddeler), ikinci boyutu Eşitlikçi Yaklaşım ile ilgili sorulardan (1, 2, 4, 6, 9, 11, 13, 15, 18, 21, 24 no.lu maddeler) ve üçüncü boyutu Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı ile ilgili sorulardan (5, 7, 16, 20, 22 no.lu maddeler) oluşmaktadır. Ölçekten öğrencilerin alabileceği en yüksek puan "125", en düşük puan ise "25"tir. Ölçekten alınan toplam puanlara göre, 25-50 arasında puan alan öğrencilerin kadına ilişkin "namus" anlayışı ile ilgili geleneksel ve cinsiyet ayrımcılığını içeren bir tutum, 51-75 arasında puan alan öğrencilerin kararsız bir tutum ve 76-125 arasında puan alan öğrencilerin ise eşitlikçi bir tutum sergiledikleri kabul edilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında ise "Geleneksel Namus Anlayışı" boyutundan alınabilecek en yüksek puan "45", en düşük puan "9"; "Eşitlikçi Yaklaşım" boyutundan alınabilecek en yüksek puan "55", en düşük puan "11"; "Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı" boyutundan alınabilecek en yüksek puan "25", en düşük puan "5"tir.²⁹ Yaş aralığı 18-24 yıl olan gençler için geliştirilen ölçek çalışmasında Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,93 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada, aynı yaş grubu erkek üniversite gençleri için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,91 olarak tespit edilmiştir.

VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma verileri, Sosyodemografik ve Kadın Algısı Soru Formu ve KİNATÖ kullanılarak 01.11.2017-15.04.2018 tarihleri arasında araştırmacı tarafından öğrencilere gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra dağıtılmış ve yaklaşık 15 dk'da tamamlanan formlar teslim alınmıştır.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırmaya başlamadan önce, ilgili kurumun Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan etik kurul onayı (2017/107-115-117-118 karar no

ile) ve araştırmanın fakülte, yüksekokul ve devlet konservatuarında yürütülebilmesi için ilgili üniversitenin rektörlüğünden yazılı izin alınmıştır. Ayrıca KİNATÖ'yü geliştiren Sayın Elif Gürsoy'dan ölçeğin araştırmada kullanılabilmesi için e-mail yolu ile izin alınmıştır. Veri toplama araçları uygulanmadan önce, öğrencilere bilgi verilerek sözlü onamları alınmış ve gönüllü katılımları sağlanmıştır. Çalışma, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygun olarak yapılmıştır.

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmadan elde edilen veriler IBM SPSS Statistics Version 21 paket programı ile analiz edilmiştir. Değişkenlerin normal dağılım gösterme durumları araştırılırken birim sayıları nedeni ile Shapiro-Wilk testinden yararlanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıklar incelenirken değişkenlerin normal dağılım göstermemesi nedeni ile Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis-H testlerinden yararlanılmıştır. Kruskal-Wallis-H testinde anlamlı farklılıkların görülmesi durumunda Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi ile aralarında farklılık olan gruplar belirlenmiştir. Nominal değişkenlerin grupları arasındaki ilişkiler incelenirken ki-kare analizi uygulanmış, 2x2 tablolarda gözlemlenen beklenen değerlerin yeterli hacme sahip olmaması durumlarında Fisher's Exact test kullanılmıştır. RxC tablolarda ise Monte Carlo Simülasyonu yardımıyla Pearson ki-kare analizi uygulanmıştır. Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyi olarak 0,05 kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin ortalama yaşlarının 21,42±1,99 yıl olduğu, %9,5'inin sözel bölümde, %44,4'ünün sayısal bölümde ve %46,1'inin eşit ağırlık bölümünde öğrenim gördüğü belirlenmiştir. Öğrencilerin %84,2'sinin geniş ailede ve %64,8'inin ilde yaşadığı, %57'sinin ilkokulu bitirene kadar en uzun süre yaşadıkları yerin il olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin annelerinin %37'sinin ilkokul, babalarının %31,4'ünün lise mezunu olduğu, %44,4'ünün annelerinin çalıştığı belirlenmiştir. Öğrencilerin tamamına yakınının (%94,8) kardeşinin olduğu, bu öğrencilerin %64,9'unun kardeşinin kız cinsiyetinde olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin tamamına yakını

(%94,6), namus kavramının erkek için kullanılabilir olduğunu belirtmiştir. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %32,9'unun partnerinin olduğu ve partneri ile birlikte olma sürelerinin ortalama 688,97±656,76 gün olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin kadın algısına yönelik görüşlerinin dağılımı **Tablo 1**'de görülmektedir. Tabloya göre, öğrencilerin "Kadın ev hanımıdır." ifadesine %62,6; "Kadınlar işsizliğe sebep olur." ifadesine %84,7; "Kadınların eğitimi yeterlidir." ifadesine %37,8 oranında katılmadıkları; "Kadınlar siyasette erkekler kadar aktif olmalıdır." ifadesine %64,6 oranında katıldıkları belirlenmiştir. Öğrenciler "Kadınlar özgür değildir." ifadesine %21,8; "Kadınlar, din ve inanç özgürlüğüne sahiptir." ifadesine %94,3; "Erkek egemen bir toplum yapısı vardır." ifadesine %62,6 oranında katıldıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin "Kadın olmak zordur." ifadesine %54,4 oranında, "Kadın olmak bir ayrıcalıktır." ifadesine ise %35,5 oranında katıldıkları belirlenirken, %35,9 oranında katılmadıkları görülmüştür. Öğrencilerin, "Kadına karşı taciz yaygındır." ifadesine %68,6; "Kadına karşı şiddet yaygındır." ifadesine %69,5 oranında katıldıkları; "Kadınlar tahrik etmezse erkekler taciz etmez." ifadesine %67,8; "Erkekler, kız kardeşlerini dövebilirler." ifadesine %84,2; "Babalar eşlerini dövebilirler." ifadesine %90,8 oranında katılmadıkları belirlenmiştir. "Namus cinayetleri ile aileler kendi hukuklarını kendileri sağlar." ifadesine %37,4 oranında katılırken, %42,5 oranında katılmadıkları belirlenmiştir. "Kadın hakları ile ilgili konularda kurumlar arasında çatışma yaşanmaktadır." ifadesine %42,6; "Kadın hakları ile ilgili çalışmalar sonuçsuz kalmaktadır." ifadesine %40,2; "Kadınla ilgili sorunların çözümü için toplumun kadın algısı değişmelidir." ifadesine %78; "Kadınla ilgili sorunların çözümü için ebeveyn eğitimi şarttır." ifadesine %86,8 oranında katıldıkları belirlenmiştir.

Öğrencilerin KİNATÖ toplam puan ortalamaları 88,84±17,64, Geleneksel Namus Anlayışı alt boyut puan ortalamaları 30,56±8,26, Eşitlikçi Yaklaşım alt boyut puan ortalamaları 45,52±6,91 ve Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı alt boyut puan ortalamaları 12,76±5,56 olarak tespit edilmiştir (**Tablo 2**). Öğrencilerin öğrenim gördükleri alan, aile tipi, anne

TABLO 1: Öğrencilerin kadın algısına ilişkin görüşlerinin dağılımı (n=577).

	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum	
	n	%	n	%	n	%
Kadın ev hanımıdır	83	14,3	133	23,1	361	62,6
Kadınlar işsizliğe sebep olur	34	5,9	54	9,4	489	84,7
Kadınların eğitimi yeterlidir	94	16,3	265	45,9	218	37,8
Kadınlar siyasette erkekler kadar aktif olmalıdır	373	64,6	139	24,1	65	11,3
Kadınlar özgür değildir	126	21,8	230	39,9	221	38,3
Kadınlar, din ve inanç özgürlüğüne sahiptir	544	94,3	18	3,1	15	2,6
Erkek egemen bir toplum yapısı vardır	361	62,6	176	30,5	40	6,9
Kadın olmak zordur	314	54,4	186	32,3	77	13,3
Kadın olmak bir ayrıcalıktır	205	35,5	165	28,6	207	35,9
Kadına karşı taciz yaygındır	396	68,6	149	25,8	32	5,6
Kadınlar tahrik etmezse erkekler taciz etmez	57	9,8	129	22,4	391	67,8
Kadına karşı şiddet yaygındır	401	69,5	136	23,6	40	6,9
Erkekler kız kardeşlerini dövebilirler	32	5,5	59	10,3	486	84,2
Babalar eşlerini dövebilirler	11	1,9	42	7,3	524	90,8
Namus cinayetleri ile aileler kendi haklarını kendileri sağlar	216	37,4	116	20,1	245	42,5
Kadın hakları ile ilgili konularda kurumlar arasında çatışma yaşanmaktadır	246	42,6	264	45,8	67	11,6
Kadın hakları ile ilgili çalışmalar sonuçsuz kalmaktadır	232	40,2	274	47,5	71	12,3
Kadınla ilgili sorunların çözümü için toplumun kadın algısı değişmelidir	450	78,0	101	17,5	26	4,5
Kadınla ilgili sorunların çözümü için ebeveyn eğitimi şarttır	501	86,8	59	10,3	17	2,9

ve babanın eğitim durumu, yaşadıkları yer, ilkokulu bitirene kadar en uzun yaşadıkları yer, annenin çalışma durumu, kardeşe sahip olma durumu ve kız kardeşe sahip olma durumu ile KİNATÖ toplam ve alt boyut puan ortanca değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$) (Tablo 3). Bu araştırmada, “Kadın algısı” başlığı altında kadın statüsü, kadına yönelik şiddet, kadın hakları, kadın sorunları ve çözüm önerilerine yönelik ifadelerle olumlu görüş bildiren öğrencilerin, kadına ilişkin namus anlayışı tutumlarının da daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<0,05$).

TARTIŞMA

Bu araştırmada, öğrencilerin “Kadın algısı” başlığı altında, toplumsal yaşamda kadını sadece annelik rolü, ev hayatı ve ev işleri ile sınırlandıran geleneksel düşünce yapısındaki ifadelerle katılma oranlarının, ulusal literatürde erkek üniversite öğrencileri ile yapılmış çalışmalarla paralellik gösterecek şekilde ve düşük oranlarda olduğu görülmüştür.²⁹⁻³² Ancak Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştır-

ması sonuçlarına bakıldığında, erkek katılımcıların, “Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.” ifadesine katılma oranları %51 olarak belirlenmiştir. Erkeklerin ev ile ilgili işlerde yer alma oranları sorulduğunda; %63’ü ev için alışveriş yaptığını, %64’ü evdeki tamirat ve bakım işleri ile ilgilendiğini, %10’u evi topladığını, %13’ü yemek yaptığını, %8’i bulaşık ve %9’u çamaşır yıkadığını belirtmiştir.²⁸ Tüm bu sonuçlar göstermektedir ki kadının çalışma hayatına katılması ile ev işlerindeki görev dağılımının eşit bir şekilde değişeceği düşüncesine rağmen aile hayatı başladığında hâlen kadınlardan, evin sorumluluğunu üstlenmeye devam etmeleri beklenmektedir. Araştırmamızda öğrencilerin, kadın statüsünün diğer belirleyicilerinden olan kadının eğitim seviyesi ve siyasete katılımı ile ilgili ifadelerde kadını destekler nitelikte yanıtlar verdikleri görülmektedir. Ancak, Türkiye Değerler Atlası araştırmasına göre “Üniversite eğitimi kız çocuklardan çok erkek çocuklar için önemlidir.” ifadesine katılan erkeklerin oranı %35 olarak bulunmuştur.³³ Pınar ve ark.nın yapmış olduğu çalışmada, erkek öğrencilerin %93’ü, “Eğitim, er-

TABLO 2: Öğrencilerin, KİNATÖ toplam ve alt boyut değerlerinin dağılımı (n=577).

KİNATÖ	Ort.±SS	Ortanca	Min.	Mak.
Geleneksel namus anlayışı	30,56±8,26	31	10	45
Eşitlikçi yaklaşım	45,52±6,91	46	17	55
Evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı	12,76±5,56	12	5	25
KİNATÖ toplam puanı	88,84±17,64	87	32	125
Her genç kızın karşı cinsten duygusal arkadaşı olması doğaldır	4,22±1,00	4	1	5
Namus konusunda kadınlar çok ağır baskılar altındadır.	4,08±1,02	4	1	5
Kadının namusunu babası, erkek kardeşi vb. evlenince kocası korumalıdır	2,68±1,41	2	1	5
Kadına ilişkin geleneksel namus anlayışı kadının ruh sağlığını olumsuz etkiler	3,86±1,06	4	1	5
Kadının bakire olması erkeğin kadına olan güvenini pekiştirir	2,13±1,27	2	1	5
Kadın namusuna ilişkin geleneksel bakış açısı değişmedikçe yasaların değişmesi çözüm olmaz	4,07±1,03	4	1	5
Namuslu bir kadın, evlenmeden önce cinsel birliktelik yaşamamalıdır	2,10±1,32	2	1	5
Toplumsal ahlakın korunması adına bazı durumlarda kadınların cezalandırılması gereklidir	3,51±1,31	4	1	5
Bir kadının erkek doktora muayene olması namusu açısından bir sakınca doğurmaz	4,30±1,04	5	1	5
Kadının namusu korunursa aile namusu korunmuş olur	3,22±1,40	3	1	5
Bir kızın bir erkekle flört etmesinde bir sakınca yoktur	3,86±1,25	4	1	5
Bir kız/kadın hava karmadan evinde olmalıdır	3,40±1,34	4	1	5
Toplumsal baskı olmasa kadına yönelik bu kadar namus cinayeti işlenmez	4,00±1,05	4	1	5
Namuslu bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkmamalıdır	3,67±1,32	4	1	5
Kadına yönelik namus cinayetleri bu ülkenin yüz karasıdır	4,44±1,00	5	1	5
Bir kızın sevdiği biriyle cinselliği yaşamaması namussuzluk değildir	2,80±1,44	3	1	5
Namuslu bir kadın, babasının, eşinin izni olmadan çalışmamalıdır	3,36±1,40	4	1	5
Açık giyinen kadının namusundan şüphe edilmesi doğru değildir	4,41±0,97	5	1	5
Kadın boşansa dahi çocuğu varsa eski kocasının namusu sayılır	3,83±1,24	4	1	5
Bekaret kadın namusunun simgesidir	2,87±1,41	3	1	5
Bir kadının yabancı erkeklerle el sıkışması namusuna zarar vermez	4,15±1,15	5	1	5
Kadın istiyorsa evlenmeden beraberlik yaşayabilmelidir	2,82±1,50	3	1	5
Hiç kimse kadının namus bekçisi değildir	3,91±1,29	4	1	5
Bir kadının erkek arkadaşlarıyla gezip dolaşması namusunu lekelemez	4,15±1,06	4	1	5
Bir kadın kocasının sözünden çıkmamalıdır	2,96±1,38	3	1	5

KİNATÖ: Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği.

kekler için daha önemlidir.” ifadesine katılmaktadır.⁵ Kadınların erkekler kadar eğitim almalarını gerekli görmeyen bu zihniyetin yansımaları toplumumuzun mevcut verilerinde açıkça görülmektedir. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü verilerine göre, çalışmayan ve aynı zamanda eğitim-öğretimine devam edemeyen 15-19 yaş arası kadınların toplam nüfusa oranı %24,5 iken, aynı yaş aralığındaki erkeklerin oranı %12,6’dır.³⁴ Yapılan çalışmalarda, kız çocuklarının okula gönderilme kararının verilmesinde ailelerin, özellikle de baba, dede ve büyük amcanın, “Kız çocuğu, annesine ev işlerinde yardım eder ve zaten evlenecek olan kızların okula gitmeleri gereksizdir.” düşüncelerinin önemli bir rolü olduğu belirlenmiştir.^{35,36} Bu nedenle toplumsal kültür ve değerleri yok

saymadan toplumda kadınlara ilişkin belirlenen bu kalıp rollerden uzaklaşıldığında kadınların eğitim seviyelerini artırmada büyük bir adım atılmış olacağı düşünülmektedir. Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması sonuçlarına göre, erkeklerin %70’i, “Kadınların siyasete katılımı toplumda olumlu etki yapar.”; %65’i, “Siyasi partilerde daha fazla kadın siyasetçi olmalı.”; %60’ı, “Kadınların siyasete katılımının artması kadına yönelik şiddeti azaltır.” ifadelerine katılmış, ancak cumhurbaşkanı seçiminde %56 oranında erkek adaya, %35 oranında ise kadın adaya oy vermeyi tercih edeceklerini belirtmişlerdir.²⁸ Tüm bu görüşlerin temelinde, toplumun kadına ve kadınlığa yüklediği roller ve kadınlık algısı, kadını evle bütünleştiren, bakım işlerinden so-

TABLO 3: Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre KINATÖ toplam ve alt boyut değerlerinin dağılımı.

	Geleneksel Namus Anlayışı		Eşitlikçi Yaklaşım		Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı		KINATÖ toplam	
	Ortanca (min-mak)	Sıra Ort.	Ortanca (min-mak)	Sıra Ort.	Ortanca (min-mak)	Sıra Ort.	Ortanca (min-mak)	Sıra Ort.
Öğrenim gördüğü alan								
Sözel	25 (11-45)	200,18	44 (25-55)	224,57	8 (5-25)	179,07	76 (47-120)	181,54
Sayısal	32 (10-45)	314,03	47 (17-55)	306,23	13 (5-25)	309,41	91 (34-125)	314,90
Eşit ağırlık	30 (10-45)	283,28	46 (17-55)	285,74	12 (5-25)	292,09	86 (32-125)	286,29
*Test istatistiği/p değeri		21,7/0,001		11,08/0,004		27,9/0,001		29,1/0,001
**İkili karşılaştırma		1-2; 1-3		1-2; 1-3		1-2; 1-3		1-2; 1-3
Aile tipi								
Çekirdek aile	31 (10-45)	290,7	47 (22-55)	292,3	12 (5-25)	291,9	88 (38-125)	291,8
Geniş aile	30 (10-45)	270,7	45 (17-55)	261,8	11 (32-125)	263,9	85 (32-125)	264,5
*** Test istatistiği/p değeri		-1,05/0,292		-1,6/0,107		-1,4/0,139		-1,44/0,151
Yaşadığı yer								
İl	32 (10-45)	313,99	47 (17-5)	311,79	13 (5-25)	315,95	90 (32-125)	317,97
İlçe	28 (11-45)	247,51	45 (22-55)	254,66	11 (5-25)	247,66	82 (38-125)	243,85
Köy	26 (11-41)	220,51	43 (17-54)	213,32	9 (5-22)	203,42	79 (34-115)	200,06
*Test istatistiği/p değeri		25,7/0,001		22,9/0,001		31,3/0,001		35,5/0,001
**İkili karşılaştırma		1-2; 1-3		1-2; 1-3		1-2; 1-3		1-2; 1-3
İlkokulu bitirene kadar en uzun süre yaşamlan yer								
İl	32 (10-45)	310,2	47 (17-55)	308,7	13 (5-25)	311	91 (32-125)	313,9
İlçe	29 (11-45)	270,3	46 (22-55)	274	11,5 (5-25)	274,8	85 (38-125)	270,7
Köy	26 (11-45)	222	43 (17-55)	220,2	9 (5-25)	208,6	79,5(34-125)	205,2
*Test istatistiği/p değeri		19,9/0,001		19,1/0,001		24,9/0,001		28,8/0,001
**İkili karşılaştırma		1-2; 1-3		1-2; 1-3		1-2; 1-3		1-2; 1-3
Annenin çalışma durumu								
Evlet	32 (12-45)	314,2	47,5 (17-55)	318,9	13 (5-25)	316,1	90 (34-125)	321,1
Hayır	30 (10-45)	268,9	45 (17-55)	265,1	11 (5-25)	267,4	85 (32-125)	263,4
*Test istatistiği/p değeri		19,9/0,001		19,1/0,001		24,9/0,001		28,8/0,001
**İkili karşılaştırma		1-2; 1-3		1-2; 1-3		1-2; 1-3		1-2; 1-3

devamı...→

TABLO 3: Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre KİNATÖ toplam ve alt boyut değerlerinin dağılımı (devamı).

	Geleneksel Namus Anlayışı			Eşitlikçi Yaklaşım			Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı			KİNATÖ toplam		
	Ortanca (min-mak)	Sıra	Ort.	Ortanca (min-mak)	Sıra	Ort.	Ortanca (min-mak)	Sıra	Ort.	Ortanca (min-mak)	Sıra	Ort.
Annenin eğitim durumu												
Okuryazar değil	26 (12-42)	202,29	43,5 (17-53)	224,50	9 (5-16)	186,19	77 (34-111)	191,44				
Okuryazar	25 (13-44)	196,80	43 (25-53)	222,82	9 (5-23)	222,91	78 (47-116)	195,70				
İlkokul	30 (10-45)	271,07	45 (23-55)	266,06	11 (5-25)	260,84	86 (45-125)	264,27				
Ortaokul	31 (13-45)	281,51	47 (27-55)	294,68	12 (5-25)	275,14	86 (52-125)	284,16				
Lise	32,5 (10-45)	281,51	48 (17-55)	327,51	13 (5-25)	332,04	93 (32-124)	332,53				
Üniversite	35 (14-45)	349,83	49 (26-55)	318,91	15 (5-25)	362,41	96 (47-125)	350,69				
*Test istatistiği/p değeri		34,8/0,001		22,7/0,001		45,08/0,001		43,1/0,001				
**İkili karşılaştırma		6-1; 6-2; 6-3; 5-1; 5-2; 5-3		6-1; 6-2; 6-3; 5-1; 5-2; 5-3		6-1; 6-2; 6-3; 5-1; 5-2; 5-3		6-1; 6-2; 6-3; 5-1; 5-2; 5-3				
Baba eğitim durumu												
Okuryazar değil	26 (12-39)	213,5	42 (17-53)	188,1	9 (5-16)	198,6	80 (34-108)	183,4				
Okuryazar	24,5 (13-34)	166,2	45 (41-51)	254,8	9 (5-16)	222,1	80 (63-90)	196,8				
İlkokul	31 (11-45)	275,8	46 (26-55)	283,2	11 (5-25)	260,0	86 (45-125)	271,4				
Ortaokul	30 (10-45)	271,2	46 (23-55)	276,1	10 (5-25)	245,3	84,5 (48-125)	262,6				
Lise	31 (10-45)	287,4	46 (17-55)	284,3	13 (5-25)	310,6	88 (32-125)	293,2				
Üniversite	32,5 (14-45)	319,2	47,5 (26-55)	311,5	13 (5-25)	319,5	93 (47-125)	322,4				
*Test istatistiği/p değeri		14,1/0,015		8,8/0,115		23,9/0,001		17,9/0,003				
**İkili karşılaştırma		6-1; 6-2; 6-3; 5-1; 5-2; 5-3		-		6-1; 6-2; 6-3; 5-1; 5-2; 5-3		6-1; 6-2; 6-3; 5-1; 5-2; 5-3				

* Kruskal-Wallis H testi, **Post-Hoc çoklu karşılaştırma testi, *** Mann-Whitney U testi.

KİNATÖ: Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği.

rumlu tutan, kadına kırılğan, duygusal gibi değerleri yakıştıran eğilim yatmaktadır. Bu nedenle kadınların siyasi temsili ve katılımı üzerinde yoğunlaşmadan önce kadınların siyasete katılımının önündeki en önemli engelin kadınlık ve erkeklik rolleri olduğuna vurgu yapmanın faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmamızda öğrencilerin “Kadınlar özgür değildir.” ifadesine %21,8; “Erkek egemen bir toplum yapısı vardır.” ifadesine %62,6 oranında katıldıkları belirlenmiştir. Erkek katılımcılarla yapılan benzer çalışma verileri incelendiğinde, kadının bireysel olarak özgür olmasını destekler nitelikteki ifadelere katılma oranları %24,7-42,1 arasında değişirken, kadın ve erkeğin bir arada düşünüldüğü durumlarda kadının erkeğe bağımlı ve erkek otoritesi altında bir yaşam sürmesini destekler nitelikteki ifadelere de %30,9-71,3 oranında katıldıkları görülmektedir.^{5,28,31-33,37,38} Araştırmamızda, öğrencilerin “Kadın olmak zordur.” ifadesine %54,4 oranında, “Kadın olmak bir ayrıcalıktır.” ifadesine ise %35,5 oranında katıldıkları belirlenirken, %35,9 oranında katılmadıkları görülmüştür. Erkek öğrencilerin gözünden yapılan değerlendirmeye göre kadın olmanın ayrıcalık olmaktan ziyade zor olduğu düşüncesinin temelinde toplumun genel kadın algısının yattığı düşünülmektedir.^{39,40} Bu düşünceleri destekler nitelikte, Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması’nda “Kadının toplumda yaşadığı en büyük sorun nedir?” sorusuna, erkeklerin %56’sı şiddet yanıtını vermiş ve ardından işsizlik, eğitimsizlik, sokakta baskı ve taciz, aile baskısı, kadın-erkek eşitsizliği ve çevre/mahalle baskısı gibi kadın için birçok zorluk sıralamışlardır.²⁸

Bu araştırmada, öğrencilerin, kadına yönelik şiddet başlığı altında “Kadına karşı taciz yaygındır.” ifadesine %68,6 oranında katıldıkları, “Kadınlar tahrik etmezse erkekler taciz etmez.” ifadesine %,67,8 oranında katılmadıkları belirlenmiştir. Ancak ulusal literatür incelendiğinde kadına yönelik tacizi sorgulayan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmüş ve bu durum, taciz kavramının karşılığının toplumda belirsiz olduğunu ve tabu olarak kabul edilmesi ile ilişkili olabileceğini düşündürmüştür. Bu düşünceleri destekler nitelikte Kadına Şiddet ve Devlet Algısı Raporu’nda, cinsel tacizin tanımı konusunda kadın veya erkek olmanın tek başına hiçbir görüş farklılığı ortaya koymadığı, ayrıca kadınların çalışma hayatının

içinde olup olmamasının da tacizin tanımına ilişkin dikkat çekici bir fark doğurmadığı bildirilmiştir.⁴¹ Aynı raporda, neyin taciz olduğunu belirleyen unsurun iş dünyası değil kadın dünyası olduğuna ve kadına yönelik taciz tanımlanırken referansın toplumdan alındığına da vurgu yapılmıştır. Tüm bu sonuçların bizi yine toplumdaki kadın algısı noktasına götürdüğü söylenebilir. Bu araştırmada, öğrencilerin yarısından fazlası kadına karşı şiddetin yaygın olduğunu düşünürken, “Erkekler, kız kardeşlerini ve babalar eşlerini dövebilir.” ifadelerine katılma oranlarının ise oldukça düşük olduğu görülmüştür. Literatürde de şiddete ilişkin tutumlar sorgulandığında, erkek katılımcıların toplumda kadına yönelik şiddetin yaygın olduğunu kabul etme oranlarının yüksek ancak şiddeti destekler nitelikteki ifadelere katılım oranlarının oldukça düşük olduğu görülmüştür.^{22,28,38,42} Ancak, Türkiye’de kadınların %36’sının fiziksel şiddete, %12’sinin cinsel şiddete, %43,9’unun duygusal/sözel şiddete, %30’unun ekonomik şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda erkek katılımcıların şiddeti destekler bir tutum sergilememelerine rağmen kadına yönelik aile içi şiddet oranlarının hâlen yüksek olması, şiddetin yalnızca fiziksel boyutta değerlendirilmesi, erkek egemen toplumlarda, bireysel görüşün hayatın içinde karar vermede tek başına yetersiz kalması ve erkekler üzerindeki toplum baskısı ile açıklanabilir.^{43,44} Bu araştırmada, öğrencilerin %37,4’ü “Namus cinayetleri ile aileler kendi haklarını kendileri sağlar.” ifadesine katılırken, %42,5’i katılmadıklarını belirtmiştir. Caffaro ve ark.nın cinsiyet ve kültürün namus cinayeti algısı üzerinde Türkiye ve İtalya örneğini karşılaştırdıkları çalışmada, Türk katılımcıların, şiddet mağdurlarına daha fazla sorumluluk ve saldırganlara daha az sorumluluk yüklediği ve saldırgan için İtalyan katılımcılardan daha az ağır cezalar teklif edildiği belirlenmiştir. İtalyan katılımcılar, namus cinayetinin her türlü senaryoya karşın bir suç olduğunu düşünürken, birkaç Türk katılımcı saldırganın hiçbir suçunun olmadığını dahi onaylamıştır.⁴⁵ Bu durum, kadının ve erkeğin, kendi iradeleri dışında toplumun amaçları doğrultusunda hareket ettiklerinin; kendi istekleri ile toplumun istekleri arasındaki çizginin giderek belirsizleşerek iç içe geçtiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Bu araştırmada, öğrencilerin büyük çoğunluğunun, kadınla ilgili sorunların çözümü için toplumun kadın algısının değişmesi ve ebeveyn eğitiminin gerekliliğini destekleyen ifadelerle katıldıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin neredeyse yarısı “kadın hakları ile ilgili konularda kurumlar arasında çatışma yaşandığını ve kadın hakları ile ilgili çalışmaların sonuçsuz kaldığını” düşünmektedir. Kadının sahip olması gereken temel haklar; kamu yaşamındaki hakları, evlilik ve boşanma ile ilgili hakları, kadının bedensel hakları olarak kabul edilmektedir. Ancak kadının kamusal alanda (eğitim, iş, siyaset, inanç) varlığını sürdürürken yaşadığı sorunların günümüzde de devam etmesi, evlilik ve boşanma sürecinde duygusal/fiziksel/cinsel şiddete maruz kalması, kadın cinayetlerinin sayısının artması ve üreme haklarını kullanmasına izin verilmemesinden kaynaklı olarak, öğrencilerin, “Kadın hakları ile ilgili çalışmalar sonuçsuz kalmaktadır.” ifadesine yüksek oranda katıldıkları düşünülmektedir. Ülkemizde kadın hakları ve sorunları ile ilgili yapılan çalışmaların başarıya ulaşması için kurumlar arası iş birliğinin sağlanmasına yönelik kanunlar yürürlüğe girmiştir. Ancak kanunların işleyişine ilişkin yapılan bir çalışmada, toplumun erkek egemen yapısının korunmaya çalışılması nedeni ile kurumlar arasında çatışma yaşandığı ve bu çatışmada kurumların birbirlerini suçlayıcı bir tutum içinde oldukları bildirilmiştir.⁴⁶ Bu sonuca dayanarak, kurum yetkililerinin de hizmet sunduğu toplumun içindeki ataerkil aileler tarafından yetiştirildiği düşünüldüğünde, çözümün de ailenin ve toplumun kadın algısının değişmesi ile mümkün olabileceği söylenebilir. Ayrıca aile eğitiminin, bireylerin, cinsiyet rollerini eşitlikçi algılamalarından namus cinayetlerine karar verme ve namus adı altında yapılan uygulamaları azaltmaya kadar birçok kadın sorununun çözümünde anahtar rol oynadığını göstermektedir.^{47,48}

Bu araştırmada, öğrencilerin KİNATÖ toplam puan ortalamaları 88,84±17,64 olarak belirlenmiştir. Ülkemizde yapılan benzer çalışmalarda, erkek öğrencilerin KİNATÖ toplam puan ortalamalarının 82,64±6,17-99,38±17,59 arasında değişiklik gösterdiği görülmüştür.^{29,49-51} Bu araştırmada, öğrencilerin KİNATÖ'nün Geleneksel Namus Anlayışı alt boyut puan ortalamaları 30,56±8,26; Eşitlikçi Yak-

laşım alt boyut puan ortalamaları 45,52±6,91; Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı alt boyut puan ortalamaları 12,76±5,56 olarak belirlenmiştir. Ülkemizde yapılan benzer çalışmalarda, erkek öğrencilerin KİNATÖ Geleneksel Namus Anlayışı alt boyut puan ortalamalarının 20,91±6,23-37,14±7,08; Eşitlikçi Yaklaşım alt boyut puan ortalamalarının 42,73±7,84-48,1±7,0 ve Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı alt boyut puan ortalamalarının 13,77±2,30-17,0±6,5 arasında değişiklik gösterdiği görülmüştür.⁵¹⁻⁵³ Ülkemizin farklı bölgelerinde yapılan çalışma sonuçlarında da erkek üniversite öğrencilerinin, kadına ilişkin namus anlayışı genel tutumları ve alt boyutlarında da eşitlikçi olduğu ancak “Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı” alt boyutunda geleneksel bir tutum içinde oldukları belirlenmiştir. Literatürde, üniversite öğrencilerinin bekarate ilişkin görüşlerinin değerlendirildiği çalışma sonuçlarında da erkek öğrencilerin genel olarak evlenecekleri kadında bekarate önem verdikleri ve kadınların evlilik öncesi cinsel birlikteliğine olumlu bakmadıkları görülmüştür.^{22,38,54-58} Bu sonuçlar toplumumuzda, kadının kendi bedeni ve cinselliği üzerinde söz hakkının olmadığı, “namus” kavramının kadın bedeni ve cinselliği üzerinden algılanmaya devam ettiğinin bir göstergesidir. Böyle bir anlayışın hâkim olduğu kültür içerisinde yetişen gençlerin ise düşünce ve tutumlarının üniversite eğitimiyle tümünden değişmesini beklemek çok gerçekçi olmayabilir. Çünkü üniversite eğitimi almış olsalar dahi öğrencilerin “kadına ilişkin namus anlayışı” ile ilgili tutumları hem toplumun ve ailenin beklentileri hem de kendi değer yargıları doğrultusunda oluşmakta, bu geleneksel tutumun değişmesinin de ancak aileden başlayarak toplumun kadın algısının değişmesi ile mümkün olacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada, öğrencilerin aile tipi, anne ve babanın eğitim durumu, yaşadıkları yer, ilkokulu bitirene kadar en uzun yaşadıkları yer ile KİNATÖ toplam ve alt boyut puan ortanca değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır. Literatürde de araştırmamızla benzer şekilde, uzun süre ilde yaşayan, anne-baba eğitim düzeyi yüksek olan erkek üniversite öğrencilerinin kadına ilişkin namus anlayışlarının daha eşitlikçi olduğu belirlen-

miştir.^{29,49,50,52} Bu sonuç, çocukların büyümesi ve gelişimi sırasında beraber yaşadığı çevreden etkilenerek, ebeveyn ya da aile büyüklerinin, düşünce tutum ve davranışlarını kendine rol model alması ile ilişkilendirilebilir. Çünkü toplumun kentleşmesine bağlı olarak geleneklerde, örf ve âdetlerde meydana gelen değişimle kadın erkek arasındaki uçurum kentte daha az yaşanmakta ve eğitime daha fazla önem verilmektedir. Eğitim seviyesinin yükselmesi de aile yapısını ve etkileşimini, anne ve babanın tutum ve davranışlarını olumlu yönde etkilemektedir. Bu araştırmada, annesi çalışan öğrencilerin KİNATÖ toplam ve alt boyut puan ortanca değerlerinin, annesi çalışmayanlara göre anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Gürsoy çalışmasında, anne çalışma durumunun öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı tutumları üzerinde etkili olduğunu gösteren ve araştırma sonuçlarımızı destekler nitelikte bir sonuç elde etse de literatürde farklı çalışma sonuçlarına da rastlanmıştır.^{29,49,51} Bu farklılık, çalışan annelerin toplumda değişen statü ve rollerinin kadına ilişkin namus anlayışı tutumları üzerinde olumlu etki yapmasından kaynaklanabildiği gibi, kadının çalışma hayatı olsa da her çalışan kişinin bireysel, sosyokültürel, eğitim, ekonomik, inanç, gelenek-göreneklerden etkilenme ve yaşamına yansıtma düzeyi açısından benzer özelliklere sahip olmamasından da kaynaklanıyor olabilir. Bu araştırmada, sayısal ve eşit ağırlık alanında öğrenim gören öğrencilerin sözel alanda öğrenim gören öğrencilere göre kadına ilişkin namus anlayışı tutumlarının daha eşitlikçi olduğu belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde, erkek öğrencilerin öğrenim gördükleri alana göre KİNATÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki farkın değerlendirildiği çalışma sonuçlarının tutarlılık göstermediği görülmüştür. Kumcağız ve Dadashzadeh, çalışmalarında, fen-edebiyat ve mühendislik fakültesi öğrencilerinin; Gürsoy ise çalışmasında, sosyal bilimler alanlarındaki öğrencilerin diğer fakültelere göre kadına ilişkin namus anlayışı tutumlarının daha eşitlikçi olduğunu belirlemiştir.^{9,29} Irmak Vural ve Körpe, yaptıkları çalışmada, öğrencilerin okudukları bölüm ile KİNATÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık tespit etmemişlerdir.⁵¹ Bu farklı sonuçların, örneklem grubunun sosyodemografik özelliklerinden ya da müf-

redatlarında toplumsal cinsiyet eşitliği, sosyoloji/antropoloji gibi toplumun kültürel yapısının tartışıldığı derslere yer veren bölümlerdeki öğrencilerin puanlarından kaynaklanmış olabileceği düşünülmüştür.

Bu araştırmada, “kadın algısı” başlığı altında toplumsal yaşamda kadın statüsünün belirleyicileri, kadına yönelik şiddet, kadın hakları, kadın sorunları ve çözüm önerilerine yönelik ifadelerle olumlu görüş bildiren öğrencilerin, kadına ilişkin namus anlayışı tutumlarının da daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde de benzer şekilde, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin olumlu ve eşitlikçi tutum anlayışları arttıkça, kadına ilişkin namus anlayışlarının da eşitlikten yana olduğu tespit edilmiştir.^{51,59} Bu sonuçlar, toplumdaki kadın ve namus algısının birbiri içine geçmesi ve birbirleriyle olan etkileşimi sonucunda ortaya çıkan kalıp yargıların toplum tarafından benimsenmesi ile toplumsal değer hâline geldiğini göstermektedir. Bu doğrultuda kadın algısı değiştiğinde, kadına ilişkin namus anlayışı tutumunun değişeceği ve kadınların eğitim haklarının elinden alınmadığı, kendi bedenleri hakkında karar verebildiği, üreme haklarını kullanabildiği, namuslarının korunması gerekçesi ile erkek egemenliği altında bir yaşam sürmek zorunda olmadan özgür bırakıldığı, şiddete maruz kalmadığı hatta cinayete kurban gitmediği bir dünyanın var olabileceği düşünülmektedir.

SONUÇ

Bu araştırmada, öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı genel tutumları ile Geleneksel Namus Anlayışı ve Eşitlikçi Yaklaşım tutumlarının eşitlikçi, “Evlilik Öncesi Cinsellik/Namus Anlayışı” tutumlarının ise geleneksel olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili tutum puan ortanca değerlerinin öğrenim gördüğü alan, yaşadığı yer, ilkokulu bitirene kadar en uzun süre yaşadığı yer, anne ve baba eğitim durumu, annenin çalışma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu nedenle ebeveyn çocuğun değer yargılarını şekillendirmedeki rolü göz önünde bulundurularak, ebeveyn olmanın planlanması gereken önemli bir süreç olduğu çiftlere anlatılmalıdır. Anne-baba adaylarının farkındalıklarının artırılması, kadın algısının, başta kadına yönelik şiddet ve namus cinayetleri olmak üzere

kadın sağlığı ile olan ilişkisine dikkati çekmek için hem kadınların hem de erkeklerin yer aldığı gruplara eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesine yönelik evlilik okulları ya da anne-baba okulları önerilmektedir. Ayrıca okullarda, üniversitelerde, sağlık kurumlarında ve tüm alanlarda kadın algısının namus ile aynı anlamda kullanılmasını ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini engellemek amacıyla eşitlikçi bir yaklaşım ile hizmet sunulması sağlanmalıdır. Bu doğrultuda kurumlarda ortak dil oluşturulması ve kurumlar arası iş birliğinin sağlanabilmesi için düzenlenecek olan farkındalık eğitimlerinin toplum temelli olması ve multidisipliner bir yaklaşımla sürdürülmesi önerilmektedir. Ayrıca ulusal düzeyde üniversite gençliğinin, kadına ilişkin namus anlayışını daha geniş çapta belirlemek ve bölgesel farklılıkları ortaya çıkarmak için yeterli ekip, zaman ve finansman kaynağının olduğu nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı geniş ölçekli projelerin planlanmasının, kadın sağlığı için öncelikli olan bu sorunun çözümünde yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Merve Çaylan Çağlayan, Serap Topatan; **Tasarım:** Serap Topatan; **Denetleme/Danışmanlık:** Serap Topatan; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Merve Çaylan Çağlayan, Serap Topatan; **Analiz ve/veya Yorum:** Merve Çaylan Çağlayan, Serap Topatan; **Kaynak Taraması:** Merve Çaylan Çağlayan, Serap Topatan; **Makalenin Yazımı:** Merve Çaylan Çağlayan, Serap Topatan; **Eleştirel İnceleme:** Serap Topatan; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Merve Çaylan Çağlayan; **Malzemeler:** Merve Çaylan Çağlayan, Serap Topatan.

KAYNAKLAR

- İnci ÜH. [A sociological analysis of honor killings reported by the mass media]. Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi. 2013;2(3):282-96. [\[Crossref\]](#)
- Altınova HH, Duyan V. [The validity and reliability of perception of gender scale]. Toplum ve Sosyal Hizmet. 2013;24(2):9-22.
- Özmete E, Zubaroğlu Yanardağ M. [The male perspective on gender roles: the value of being a male or a female]. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2016;1:91-107.
- Katkat Özçelik M. [Women's place and career development barriers in working life]. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2017;5(52):49-70. [\[Crossref\]](#)
- Pınar G, Taşkın L, Eroğlu K. [The behaviours of the students in dormitory of Baskent University against sexual role patterns]. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2008;15(1):47-57.
- Turan N, Öztürk A, Kaya H, Atabek Aştı T. [Gender and nursing]. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi. 2011;4(1):167-73.
- İzmir G, Civelek S, Dinmezpınar C, Arabacı Karıman R, Gün T. Komisyonun yürüttüğü ve katıldığı projeler. Bölüm 3. Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın ve Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, 24. Dönem 4. Yasama Yılı Faaliyet Raporu. Ankara: TBMM Basımevi; 2015. p.37-44.
- Erol M. [The effect of social gender on attitudes]. Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2008;32(2):199-219.
- Kumcağız, H, Dadashzadeh R. Attitudes and correlates of turkish college students in relation to female honour. Journal of Education and Practice. 2017;8(4):121-8.
- Vandello JA, Cohen D. Male honor and female fidelity: implicit cultural scripts that perpetuate domestic violence. J Pers Soc Psychol. 2003;84(5):997-1010. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
- Sakallı Uğurlu N, Akbaş G. [Honor and honor violence against women in honor cultures: social psychological explanations]. Türk Psikoloji Yazıları. 2013;16(32):76-91.
- Işık R, Sakallı Uğurlu N. [Attitudes toward honor and violence against women for honor in the context of the concept of privacy: a study of students]. Türk Psikoloji Yazıları. 2009;12(24):16-24.
- Cindoğlu D. [Virginity tests and artificial virginity in modern Turkish medicine]. İlkaracan P, editör. Müslüman Toplumlarında Kadın ve Cinsellik. 5. Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları; 2015. p.115-32.
- Gürsoy E, Arslan Özkan H. [Turkish youth's perception of sexuality/"honor" in relation to women]. Journal of Psychiatric Nursing. 2014;5(3):149-59. [\[Crossref\]](#)
- Yüksel Kaptanoğlu İ, Çavlin A. [Prevalence of violence against women]. Ustaoglu A, editör. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. 1. Baskı. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık; 2015. p.81-120.
- Yüksel-Kaptanoğlu İ. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması. 1. Baskı. Ankara: Ceid Yayınları; 2018. p.167-79.
- Çavdar G, Yaşar Y. [Women in Turkey: silent consensus in the age of neoliberalism and Islamic conservatism]. Routledge Studies in Middle Eastern Politics. 1st ed. New York: Routledge; 2019. p.171-92.
- Barker G, Ricardo C, Nascimento M, World Health Organization. [Emerging good practice in engaging men and boys]. Engaging Men and Boys in Changing Gender-Based Inequity in Health: Evidence From Programme Interventions. 1st ed. Geneva: Publications of the World Health Organization; 2007. p.15-22.

19. World Health Organization. [Evidence and recommendations]. Responding to Intimate Partner Violence and Sexual Violence Against Women: WHO Clinical and Policy Guidelines. Italy: Publications of the World Health Organization; 2013. p.17-40.
20. Guedes A. Men and boys knowledge module. Geneva: UNIFEM/Men Engage; 2012. p.165.
21. Butchart A, Mikton C, Dahlberg LL, Krug EG. Global status report on violence prevention 2014. *Inj Prev.* 2015;21(3):213. [Crossref] [PubMed] [PMC]
22. Vefikuluçay Yılmaz D, Zeyneloğlu S, Kocaöz S, Kısa S, Taşkın L, Eroğlu K. [Views on gender roles of university students.]. *Journal of Human Sciences.* 2009;6(1):775-92.
23. García-Moreno C, Hegarty K, d'Oliveira AF, Koziol-McLain J, Colombini M, Feder G. The health-systems response to violence against women. *Lancet.* 2015;385(9977):1567-79. [Crossref] [PubMed]
24. Ahmad I, Ali PA, Rehman S, Talpur A, Dhingra K. Intimate partner violence screening in emergency department: a rapid review of the literature. *J Clin Nurs.* 2016;26(21-22):3271-85. [Crossref] [PubMed]
25. Günay G, Bener Ö. [Perception of family life in frame of gender roles of women]. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi.* 2011;15(3):157-71.
26. Uçan G, Baydur H. [Reliability and validity studies of the gender equitable men scale in Turkish men]. *International Journal of Social Science.* 2016;47:289-308.
27. Gülmez N, İra N, Yılmaz İ, Özenç İra G. [A study of validity and reliability of the perception of women among university students scale]. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.* 2017;15(1):65-86. [Crossref]
28. Lou O'Neil M, Çarkoğlu A. Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Merkezi Raporu; 2019. p.12-32.
29. Gürsoy E, Arslan H. [Reliability and validity of the scale for attitudes of university students on approaches to women's "honor" (Kinato)]. *Sağlık ve Toplum.* 2011;21(3):28-37.
30. Adana F, Arslantaş H, Ergin F, Biçer N, Kıranşal N, Şahin S. Views of male university students about social gender roles; an example from east of Turkey. *Journal of Family Violence.* 2011;26(7):519-26. [Crossref]
31. Esen E, Siyez DM, Soylu Y, Demirci G. [Examination of gender perceptions of university students according to gender role and gender variables]. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi.* 2017;8(1):46-63.
32. Karasu F, Gölüce A, Güvenç E, Çelik S. [The attitudes of the university students' regarding the gender roles]. *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi.* 2017;8(1):21-7.
33. Esmer Y. [IX. Women's Place in Men's Society: Patriarchal Ideology]. *Türkiye Değerler Atlası.* 1. Baskı. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları; 2012. p.121-39.
34. OECD [4. The Quality of Working Lives: Earnings Mobility, Labour Market Risk and Long-Term Inequality]. OECD, Employment Outlook. Paris: OECD Publishing; 2016. p.183-201.
35. Öksüz Çal F, Balcı Karaboğa A. [Girls' barriers to access secondary education]. *Journal of Human Sciences.* 2017;14(2):1298-326. [Crossref]
36. Yıldırım MC, Beltekin N, Oral TT. [Increasing school attendance and schooling rates for girls: persuasion process]. *Journal of Oriental Scientific Research (JOSR).* 2018;10(2):783-804. [Crossref]
37. Shaikh MA, Kamal A, Naqvi I. Opinions of university students on honour killings: perspective from Islamabad and Rawalpindi. *J Pak Med Assoc.* 2015;65(4):421-4. [PubMed]
38. Seçgin F, Tural A. [Attitudes on gender roles of primary school teacher candidates]. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences.* 2011;6(4):2446-58.
39. Aktaş G. [Woman's identity in the context of feminist discourse: being a woman in a male dominated society]. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi.* 2013;30(1):53-72.
40. Erbaş S. [The irresistible challenge of existence: be woman]. *Lefke Avrupa Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.* 2018;9(1):75-88.
41. Kadına Şiddet ve Devlet Algısı. KONDA Araştırma ve Danışmanlık. İstanbul: 2015. p.18-27. [Link]
42. Kabasakal Z, Girli A. [An investigation of views and experiences of university students regarding violence against women in terms of several variables and their relation with students' life satisfaction (DEU, Buca faculty of education sample)]. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.* 2012;14(2):105-23.
43. Copenhaver MM, Lash SJ, Eisler RM. Masculine gender-role stress, anger, and male intimate abusiveness: Implications for men's relationships. *Sex Roles.* 2000;42(5-6):405-14. [Crossref]
44. Türkoğlu B, Cingöz Ulu B. Masculinity ideology and threat to manhood as precursors of violence against women in Turkey. *Edebiyat Fakültesi.* 2019;175-99.
45. Caffaro, F, Ferraris F, Schmidt S. Gender differences in the perception of honour killing in individualist versus collectivistic cultures: comparison between Italy and Turkey. *Sex Roles.* 2014;71(9-10):296-318. [Crossref]
46. Alican Şen A. [The cooperation process between violent combating against women and the applicability of law no. 6284 in Turkey]. *Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi.* 2018;11(22):141-61. [Crossref]
47. Kuzgun Y, Aydemir Sevim S. [The relationship between attitudes towards women's work roles and religious tendency]. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences.* 2004;37(1):14-27.
48. Sönmez B, Adiller S. [Attitudes toward working women: the comparison of Turkey and Macedonia samples]. *Nesne Psikoloji Dergisi.* 2015;3(6):1-28. [Crossref]
49. Kömürçü N, Yıldız H, Tokar E, Karaman ÖE, Genç Koyucu R, Durmaz A, et al. [Nursing and midwifery students' attitudes towards gender roles and honor perceptions of women]. *International Refereed Journal of Gynaecological Diseases and Maternal Child Health.* 2016;5(3):1-22. [Crossref]
50. Er Güneri S, Şen S. [The attitudes of university students towards honor perception attributed to women]. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi.* 2018;27(4):258-66.
51. İrmak Vural P, Körpe G. [Attitudes of university students on woman-man understanding and approaches to women's honor]. *Life Skills Journal of Psychology.* 2018;2(3):155-66. [Crossref]
52. Cırhınoğlu FG, Şenel AF. [The relationships among honor perception attributed to women, values and sex roles]. *The Journal of Academic Social Science Studies.* 2017;60(Autumn II):311-24.
53. Bayar Ö, Haskan Avcı Ö, Koç M. [Prediction of masculine gender role stress on college students]. *Ç. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.* 2018;27(2):70-83.
54. Akın A, Bahar Özvarış Ş, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, DSÖ. Adölesanların Cinsel ve Üreme Sağlığını Etkileyen Faktörler Projesi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı; 2003. p.183.
55. Kılıç D, Kaygusuz C, Bağ B, Tortumluoğlu G. [University students' views on sexuality]. *Turkish Journal of HIV/AIDS.* 2005;8(2):44-55.
56. Kaya F, Serin Ö, Genç A. [An investigation into the approaches as to sexual lives of first class student at Çanakkale Onsekiz Mart University Educational Faculty]. *TAF Preventive Medicine Bulletin.* 2007;6(6):441-8.
57. Civil B, Yıldız H. [Male students' opinions about sexual experience and social taboos related to sexuality]. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi.* 2010;3(2):58-64.
58. Alan Dikmen H, Korkmaz AM, Çetin Z, Ersoy T, Korkmaz K, Et E, et al. [Attitudes and views of students receiving education at the faculty of health sciences regarding the hymen examination (virginity control) and the concept of chastity]. *The Journal of Social Sciences.* 2017;10:215-27. [Crossref]
59. Aktaş D, Polat Külcü D. [The relationship between the gender roles of the with perception of honor conception regarding of women of nursing students]. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History DOI: 10.5336/mde-thic.* 2019-66250.